

Nr 212.

Av herr **Lindhagen**, *angående tillägg till aktiebolagslagen m. m. om prövning av behovet och folkets försörjning såsom villkor för anläggning, sammanslagning och förflyttning av storfinansiella företag.*

Orsakerna till den nuvarande världskrisen äro lika uppenbara som dess botemedel äro fördolda.

Liberalismen sökte skapa politisk frihet och har väl så vitt möjligt ärofullt fyllt sitt värv, om än detta nu tillfälligtvis hotas av tidens diktatursträvanden.

Därtill kunde liberalismen ej undgå det ekonomiska problemet och löste det genom att proklamera »näringsfrihet». Denna grundsats är principiellt betydelsefull, och då den genomfördes lände den även praktiskt till övervägande gagn. Idén var dock även farlig därför, att den lämnade det starka en äventyrlig övermakt över det svaga. Liberalismen kunde emellertid ej förutse de kommande tekniska upptäckterna och det allas krig mot alla, som därigenom möjliggjordes. Som tidigare erinrats stå vi lamslagna inför världs- och nationalekonomiernas blinda öde, byggda som de äro på konkurrens utan barmhärtighet, maskinteknik utan måtta och ett själlöst finanssystem, som är till främst för att förtjäna på människorna och mindre för att hjälpa dem. Avståndet är ej längre något skydd mot konkurrensen. Krig råder överallt på liv och död mellan miljonarméer av varor, skapade med miljonarméer av underbara maskiner under finansiering genom miljonarméer av aktier. För upprätthållande av denna oordning utrustas miljonarméer av soldater.

Under sådana förhållanden kan man visserligen förstå, att de mäktige i världen förlorat känslan för, att *arbetstillfällena dock äro till för folket, och icke blott för företagarna*, de må kalla sig stat, kommun eller enskilda arbetsgivare. Vi finna det helt naturligt, eftersom det synes oundvikligt, att konjunkturerna plötsligt göra människor brödlösa och överlämna åt dem själva att reda sig så gott de kunna. De s. k. Geddesyxorna husera också blint i ämbetsverk, kårer och företag utan att fråga efter människödena. En fabrik är såsom ett krigsskepp på villande hav. När som helst äventyrar den att torpederas av konkurrenters patent, trustbildningar, eller nya metoder. Och så sjunka de stoltaste farkoster ned i djupet med hela sin besättning. Allt detta är i stort sett ej några människors fel utan systemets.

Statskonsten får nöja sig med att söka dämpa den största oredan med fattigvård eller andra palliativ. Någon bättring bör väl ock kunna emot- ses genom bistånd av lagarna. Sålunda synes de juridiska personernas ödesbestämda framfart i någon mån kunna kontrolleras genom den lag- stiftning, som de ha att tacka för sin tillvaro. Särskilt då aktiebolags- lagarna och därmed sammanhängande författningar.

Det kan nämligen icke vara riktigt att under skydd av en sådan lag- stiftning får äventyras människornas existens genom vilka planlösa före- tag som helst. Det bör kunna förbjudas att anlägga, nedriva, sammanslå eller flytta fabriker, banker och andra storfinansiella företag hur som helst utan prövning av behovet och äventyren för folkets försörjning.

I följd av motionstidens omedelbara utgång hinner jag ej ytterligare utveckla detta ämne. Men det sagda bör verkligen vara nog motiv för en hemställan,

att riksdagen ville anhålla om skyndsamt övervä- gande och framläggande av förslag till sådana änd- ringar av aktiebolagslagen och därmed sammanhängande författningar, att det ej må vara tillåtet att utan vidare anlägga, sammanslå eller flytta fabriker, banker och andra storfinansiella företag hur som helst utan prövning av behovet och äventyren för folkets för- sörjning.

Stockholm den 22 januari 1932.

Carl Lindhagen.